

Saksframlegg

Saksbehandler	Dok.dato	Arkiv	ArkivsakID
Elin Aasnæss	04.11.2022	FE-150	22/1710

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
066/22	Plan- og miljøutvalget	PS	14.11.2022
024/22	Levekårsutvalget	PS	15.11.2022
047/22	Formannskapet	PS	16.11.2022

Årsbudsjett 2023 - økonomiplan/handlingsprogram 2023-2026

Kommunedirektørens forslag til vedtak

1. Økonomiplan/handlingsplan 2023-2026

Fremlagte forslag til økonomiplan/handlingsplan 2023-2026 for Hole kommune godkjennes, med de føringer og premisser som fremgår av dokumentet.

2. Driftsbudsjett 2023

Driftsbudsjettet for 2023 vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag "Framsikt 1A Økonomiplan".

Nettobevilgninger til tjenesteområdene vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag "Framsikt 1B Økonomiplan".

Kommunedirektøren gis fullmakt til å fordele lønn og pensjon på de enkelte tjenesteområdene iht sentral avsetning.

3. Investeringsrammer

Investeringsbudsjettet for 2023 vedtas i samsvar med de tiltak og finansiering som fremgår av kapittel investeringsbudsjettet.

4. Lån

For 2023 gis fullmakt til følgende låneopptak:

- Lån til finansiering av investeringer, inntil 39,63 mill kr
- Startlån fra Husbanken til videre utlån, inntil 20 mill kr.

5. Skatt

Skatt på inntekt og formue for 2023 fastsettes etter den maksimalsats Stortinget fastsetter

6. Gebyrer, avgifter og brukerbetaling

Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger fastsettes ut ifra de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer.

Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger for 2023 vedtas i tråd med kapittel Gebyrliste.

Festeavgift for grav økes fra kr. 300 til kr. 330 i tråd med forslag fra Hole kirkelig fellesråd.

Endringene gjøres gjeldende fra 1. januar 2023 dersom ikke annet er fastsatt.

7. Mål og resultatkrav

Mål og resultatkrav for tjenesteområdene fastsettes i samsvar med budsjettdokumentet. Mål for finansielle styring er iht vedtatt økonomireglement.

Plan- og miljøutvalget - 066/22

14.11.2022

Møtebehandling:

Utvalget var samstemte i at innspill til årsbudsjett gis partivis i formannskapet. Utvalget tok årsbudsjettet til orientering.

VEDTAK - Plan- og miljøutvalget :

Utvalget tar saken til orientering.

Levekårsutvalget - 024/22

15.11.2022

Møtebehandling:

Kommunalsjef oppvekst, Espen Pedersen og kommunalsjef velferd, Marit Lorentsen innledet saken med en presentasjon av budsjettets nøkkeltall og statsbudsjettets innvirkning på Holes budsjett innenfor oppvekst og velferd.

De ga deretter utvalget informasjon om budsjetttrammer, satsningsområder og utfordringer innenfor sine tjenestoområder.

Utvalget både kommenterte og stilte spørsmål til det fremlagte budsjettforslaget.

Kenneth Bekkemoen (Sv) la frem følgende forslag til vedtak:

Levekårsutvalget tilrår innføring av eiendomsskatt for å styrke disposisjonsfondet for framtidige investeringer innen levekårsutvalgets ansvarsområde, og ivareta kommunens bygg og eiendommer innen utvalgets ansvarsområde. Levekår støtter for øvrig kommunedirektørens forslag.

Utvalgsleder ba om votering over forslaget som falt med 5 stemmer, to stemte for, Sv og Ap.

Utvalgsleder ba om at utvalget skulle ta budsjettet til orientering, for deretter å jobbe med budsjettet i partigruppene. Utvalget vedtok enstemmig dette forslaget.

VEDTAK - Levekårsutvalget:

Utvalget tar årsbudsjettet til orientering.

Formannskapet - 047/22

16.11.2022

Møtebehandling:

Forslag

Sv v/Morten Dåsnes:

«Kommunedirektørens forslag støttes med disse tillegg og endringer:

1. Eiendomsskatt

Det iverksettes nødvendige tiltak, herunder taksering, slik at eiendomsskatt kan innføres fra og med 2024. Det skal gjøres en utredning av eiendomsskattens innretning slik at den er mest mulig rettferdig og har en sosial profil. For budsjettet legges følgende til grunn:

- a. Eiendomsskatt innføres f.o.m. 2024 med 1 promille og bunnfradrag på 400.000, og økes til 2 promille og med bunnfradrag på 800.000 for 2025 og 2026.
  - b. Det budsjetteres med 1 mill til taksering og andre utgifter til implementering i 2023 og i 2024.
  - c. Det budsjetteres med inntekter fra eiendomsskatt med 7,5 mill kr i 2024, og 14 mill i 2025 og i 2026.
2. Styrking av Kultur og fritid
Driftsstøtte og tilskudd til frivillige lag og organisasjoner skjerms for budsjettkutt/effektiviseringskrav i 2024, 2025 og 2026. Kostnad 0,1 mill.
3. Endringer i avsetning til disposisjonsfond med – 1 mill i 2023, og økning med 3,4 mill i 2024 og 8,9 mill i 2025 og 2026.
4. Investeringer gang- og sykkelveger budsjetteres med 1 mill i økonomiplanen for 2024, og med 2 mill i 2025 og 2026.
5. Investeringer vedlikehold bygg og veger økes med 2 mill i økonomiplanen for 2024, og med 3 mill i 2025 og 2026.

Oppsummering i tabell:

Inntekter:

Tekst	2023	2024	2025	2026	Sum
Eiendomsskatt	0	7.500	14.000	14.000	35.500
Sum	0	7.500	14.000	14.000	35.500

Utgifter

Tekst	2023	2024	2025	2026	Sum
Innføring eiendomsskatt	1.000	1.000	0	0	2.000
Kultur og fritid, tilskudd organisasjoner	0	100	100	100	300
Styrking disposisjonsfond	-1.000	3.400	8.900	8.900	20.200
Investering gang og sykkelveier	0	1.000	2.000	2.000	5.000
Vedlikehold bygg og veger	0	2.000	3.000	3.000	8.000
Sum	0	7.500	14.00	14.000	35.500

Verbalforslag

1. Kommunestyret forutsetter at reduksjonen med 4 korttidsplasser ved Hole bo- og rehab ikke fører til oppsigelser.»

Votering:

- Kommunedirektørens forslag: Enstemmig vedtatt
- Forslag Sv: Falt med 5 mot 4 (Ap, Sv, Mdg) stemmer
- Verbalforslag fra Sv: Vedtatt med 7 mot 2 (H) Eid og Nørgaard)) stemmer

VEDTAK 16.11.2022 - Formannskapet:

1. Økonomiplan/handlingsplan 2023-2026

Fremlagte forslag til Økonomiplan/handlingsplan 2023-2026 for Hole kommune godkjennes, med de føringar og premisser som fremgår av dokumentet.

2. Driftsbudsjett 2023

Driftsbudsjettet for 2023 vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag "Framsikt 1A Økonomiplan".

Nettobevilgninger til tjenesteområdene vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag "Framsikt 1B Økonomiplan".

Kommunedirektøren gis fullmakt til å fordele lønn og pensjon på de enkelte tjenesteområdene iht sentral avsetning.

3. Investeringsrammer

Investeringsbudsjettet for 2023 vedtas i samsvar med de tiltak og finansiering som fremgår av kapittel investeringsbudsjettet.

4. Lån

For 2023 gis fullmakt til følgende låneopptak:

- a. Lån til finansiering av investeringer, inntil 39,63 mill kr
- b. Startlån fra Husbanken til videre utlån, inntil 20 mill kr.

5. Skatt

Skatt på inntekt og formue for 2023 fastsettes etter den maksimalsats Stortinget fastsetter

6. Gebyrer, avgifter og brukerbetaling

Gebyrer, avgifter og brukerbetalingar fastsettes ut ifra de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer.

Gebyrer, avgifter og brukerbetalingar for 2023 vedtas i tråd med kapittel Gebyrliste.

Festeavgift for grav økes fra kr. 300 til kr. 330 i tråd med forslag fra Hole kirkelig fellesråd.

Endringene gjøres gjeldende fra 1. januar 2023 dersom ikke annet er fastsatt.

7. Mål og resultatkrav

Mål og resultatkrav for tjenesteområdene fastsettes i samsvar med budsjettdokumentet. Mål for finansielle styring er iht vedtatt økonomireglement.

8. Verbalforslag

"Kommunestyret forutsetter at reduksjonen med 4 korttidsplasser ved Hole bo- og rehab ikke fører til oppsigelser.»

Sammendrag

Saken omhandler Årsbudsjett 2023 og økonomiplan/handlingsprogram for 2023-2026 for Hole kommune. Økonomiplanen/handlingsprogrammet synleggjør kommunens langsiktige utfordringer og viser hvordan mål og strategier skal følges opp samt økonomiske konsekvenser fremover.

Budsjettforslaget sikrer og skjermer grunnleggende velferdstjenester i en urolig og utrygg tid. Driftsbudsjettet innebærer 610 mill kr i driftsinntekter og det foreslås et resultat som gir rom for å avsette 7,9 mill kr til disposisjonsfondet (1,3% av driftsinntektene).

I 2023 blir det i realiteten ingen avsetning til disposisjonsfond, da forslaget innebærer å bruke oppsparte midler til sprinkleranlegg i private pleieinstitusjoner i kommunen, totalt 12,8 mill kr, ifølge pålegg i brannvesenets beredskapsanalyse.

Planen skal møte behov for energieffektivisering, utbygging av Hole ungdomsskole, utrulling av kvalitetsreformen «Leve hele livet» for de eldre, og behovet for oppgradering og økt kapasitet for vann og avløp i Sundvollen og Sollihøgda.

Det foreslås 45,4 mill kr til investeringer i 2023 hvorav 39,6 mill kr lånefinansieres. Av dette er 15 mill kr knyttet til selvkostområdene vann og avløp.

Saksopplysninger

Kommunestyret skal en gang i året vedta en handlings- og økonomiplan som skal omfatte minst de fire neste årene. Årsbudsjettet et første året i planen. Handlings- og økonomiplanen skal synliggjøre Hole kommunes langsiktige utfordringer og vise hvordan mål og strategier i kommunale planer skal følges opp. Kommunestyrets prioriteringer, bevilgninger og mål samt premissene som disse bygger skal fremkomme av dokumentet.

Budsjettprosessen

Kommunedirektøren har ansvar for å fremlegge budsjettsaken for formannskapet. Formannskapet har ansvar for å utarbeide en innstilling til kommunestyret. Innstillingen skal offentliggjøres minst 14 dager før kommunestyret vedtar saken. Kommunestyret skal fatte vedtak innen 31.12. Vedtaket skal sendes til departementet ved statsforvalteren snarest mulig og senest 30 dager etter vedtak er fattet.

Kommunedirektørens forslag til Årsbudsjett – økonomiplan/handlingsprogram 2023-2026 er publisert i digital form **Framsikt – digitalt budsjettokument** på kommunens hjemmesider. [Se hele budsjettokumentet her.](#)

Driftsbudsjettet

Det legges frem et stramt budsjett for kommunen og innbyggerne. Men budsjettet sikrer og skjermer grunnleggende velferdstjenester i en urolig og utrygg tid. Samtidig har kommunen tatt grep for nødvendige investeringer som bl.a. solceller på kommunale bygg og utvidet kapasitet i vann- og avløpsnett for å sikre en bærekraftig utvikling i de kommende årene.

Driftsbudsjettet er basert med brutto driftsinntekter i 2023 på 610 mill. kroner og foreslår et netto driftsresultat som gir 7,9 mill. kr (1,3 % av driftsinntektene) til avsetning i disposisjonsfond.

Det blir i realiteten ingen avsetning til disposisjonsfond, da kommunen må bruke oppsparte midler til sprinkleranlegg. Kommunestyrets vedtak knyttet til brannvesenets beredskapsanalyse er fulgt opp i budsjettforslaget. I 2023 foreslås avsatt 12,8 mill kr til sprinkling i tre av de private pleieinstitusjonene som omfattes av analysen. Tiltak i de private institusjonene kan ikke lånefinansieres og foreslås inndeckt ved bruk av disposisjonsfondet.

Økonomiplanen for de neste fire årene skal møte behovet for energieffektivisering, utbygging av Hole ungdomsskole, utrulling av kvalitetsreformen "Leve hele livet" for de eldre, og behovet for en betydelig oppgradering av kapasiteten for vann og avløp i Sundvollen og Sollihøgda.

Årsbudsjettet og økonomiplanen er tuftet på kommuneplanens samfunnsdel hvor FNs mål om sosial, økonomisk og grønn bærekraft er et førende premiss for alt arbeid som gjøres, enten det gjelder økonomisk styring, klimamål, eller et godt tjenestetilbud.

I 2022 har vi gått fra pandemi til krig i Europa. Krigen i Ukraina og en generell høy aktivitet i økonomien, både nasjonalt og internasjonalt, har bidratt til sterk prisvekst. Energi- og

byggekostnader har økt markant, noe som slår rett inn i kommuneøkonomien. Kommunen anslår at energikostnadene alene vil øke med 12 mill. kroner i 2023.

Bygging av Ringeriksbanen og ny E16 er tatt ut av nasjonal transportplan for 2024 og skaper usikkerhet om tidshorisont og gjennomføring. Regjeringens oppsplitting av vei og bane, dvs. at det ikke lengre er et fellesprosjekt, skaper enda mer usikkerhet for kommunens planlegging.

Konkrete klimatiltak i 2023 er fortsettelse av utskiftningen av kommunens bilpark fra fossil til helelektrisk. I tillegg investeringer i flere ladepunkter som også vil være tilgjengelige for innbyggerne, og dermed forbedrer infrastrukturen for el-bil.

For å energieffektivisere de kommunale byggene, og bli mer selvforsynt med energi, investeres det inntil 9,9 mill. kroner i solceller i 2023.

Investeringer i økt kapasitet for vann og avløp er en stor satsning fremover for å møte fremtidig vekst. Kommunen skal investere totalt 113 mill kr i fireårsperioden på Sollihøgda vannverk, økt kapasitet i VA-nettet på Sundvollen og utvidelse av Hole renseanlegg.

Nærmere om driftsbudsjettet

Skatt og rammetilskudd fra staten utgjør 75% av driftsinntektene. Regjeringens forslag til statsbudsjett ble fremlagt 6. oktober og fremgår av vedlagte informasjonskriv og er i hovedsak innarbeidet i budsjettforslaget.

Økonomiske rammebetingelser som er lagt til grunn fremgår av Hovedtallene i budsjettforslaget og forslag til økonomiske rammer. Prioriteringer og premisser for de ulike tjenesteområdene fremgår i omtalen av Kommunens tjenesteområder, kommunalområdene og tjenesteområdene.

Hole kommune opplever økt behov for kommunale tjenester innen flere områder, antall eldre og demente øker samtidig som det er investeringsbehov. Investeringsbehovene knyttes til demografisk utvikling og mer rasjonell struktur. Investeringer som lånefinansieres belaster driften og må sees i sammenheng med kommunens inntekter og behov i tjenesteområdene.

Hole kommune er i kontinuering omstilling for å tilpasse driften til inntektene og bærekraftig økonomi. I planperioden legges det opp til både kort- og langsiktige tiltak for å styrke kommunens økonomi og grunnlag for nødvendig utvikling og investeringer.

Målet er å opprettholde og styrke egenkapitalen for fremtidige investeringer og kunne håndtere utforutsette hendelser. Økonomiplanen 2023-2026 gir behov for ytterligere innstramming i forhold til 2023 for å opprettholde bærekraftig økonomi fremover.

Dette innebærer at arbeidet med omstilling, effektivisering, digitalisering, innovasjon og ny praksis til brukernes beste må videreføres i årene fremover. Det er samtidig viktig å legge til økt befolkningsvekst fremover for å gjøre kommunen mer robust.

Investeringsplan 2023-2026

Investeringsplanen for 2023-2026 fremgår av kapitlet Investeringer i økonomiplanen.

Investeringsplan med finansiering fastsettes av kommunestyret. Planen de nærmeste årene skal møte behovet i forhold til kapasitetsbehov ved Hole ungdomsskole, flerbrukshall, kulturskole og fritidsklubb, klima- og miljøtiltak og betydelige investeringer innen vann- og avløpsområdet.

Investeringsplanen er basert på kommunens langsiktige drifts- og investeringsanalyse 2022-2042 som følger vedlagt.

I Langsiktig drifts- og investeringsanalyse/plan fremgår at forventet befolkningsvekst og demografisk utvikling genererer investeringsbehov. Samtidig er det et vedlikeholdsetterslep og behov for oppgradering av en rekke bygg og anlegg. Det vil være behov for omsorgsboliger for eldre og funksjonshemmede, skoler og barnehager bør moderniseres og på sikt utvides for å møte den veksten som det blir lagt opp til. Kommunens planer er basert på forutsetning om realisering av statlige planer om utbygging av vei og bane - Ringeriksporteføljen.

Investeringsvedtaket i 2022 knyttet til Hole ungdomsskole på 171 mill kr innebærer redusert handlingsrom for andre større investeringer i de nærmeste årene.

Langsiktig drifts- og investeringsplan skal iht planstrategien oppdateres hvert 2. år og vil bli oppdatert til 2024-prosessen.

Avgifter og gebyrer

Kommunestyret skal i forbindelse med årsbudsjettet vedta kommunale gebyrer jfr kapittel Gebyrliste. Gebyrene er i hovedsak oppjustert med 4% i forhold til forventet lønns- og prisvekst 2023. For områdene vann og avløp foreslås en samlet gebyrøking fra 2022 til 2023 på rundt 12,5%.

Andre forhold

Kontrollutvalgets forslag til budsjett for kontroll og tilsyn for 2023 følger vedlagt og er innarbeidet i forslaget.

Hole kirkelig fellesråds budsjettsøknad for 2023 herunder forslag til endringer i festeavgifter følger vedlagt. Kommunestyret skal beslutte festeavgiften. Forslag til driftstilskudd for 2023 fremgår av kapittel Samfunn/Kultur og fritid.

Kommunestyret har i økonomireglementet vedtatt at KOSTRA-tall skal rapporteres på detaljnivå en gang i året. KOSTRA-tall for 2022 er innarbeidet i budsjettdokumentet under de ulike kommunalområdene/sektorene.

Forskriftsrapportene/skjemaene for drift- og investeringer fremgår som Vedlegg/Vedlegg forskriftsrapporter i budsjettdokumentet.

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler kommunestyret å vedta forslag til Årsbudsjett 2023 – økonomiplan/handlingsprogram 2023-2026.

Aktuelle lover, forskrifter, avtaler m.m.:

Kommunelovens kapittel 14

Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner

Økonomireglement for Hole kommune

Vedlegg:

Årsbudsjett 2023 - økonomiplanhandlingsprogram 2023-2026 Hole kommune

Statsbudsjettet 2023 informasjonsskriv til kommunene

Saksutskrift - Budsjett 2023 for kontrollarbeidet i Hole kommune

Kirken budsjettsøkna 2023

Endring festeavgift 2023

Langsiktig drifts- og investeringsanalyse 2022-2042 Hole kommune